

Bezpośrednie i odległe konsekwencje przemocy

Konsekwencje krzywdzenia dzieci można klasyfikować biorąc pod uwagę trzy kryteria:

- bezpośredniość i odległość skutków przemocy;
- specyficzność i niespecyficzność objawów;
- typy objawów: somatyczne, psychiczne (poznawcze, behawioralne i emocjonalne). Następstwa doświadczonej w dzieciństwie przemocy zależą od takich czynników, jak:
 - wiek i osobowość dziecka krzywdzonego,
 - więź dziecka lub stopień pokrewieństwa ze sprawcą,
 - forma i przebieg przemocy,
 - reakcja na zdarzenie,
 - brak lub uzyskanie kwalifikowanej pomocy[\[1\]](#)

Badacze: Kempe, Silver, Piekarska, Lew-Starowicz, Jundziłł i inni wskazują na wiele poważnych następstw doświadczenia różnych form przemocy.

Konsekwencje przemocy fizycznej:

- uszkodzenie skóry i obrażenia w rodzaju: śladów uderzeń, oparzeń papierosem, szczypania, uderzeń sznurem, sprzączką od paska, ugryzień przez człowieka, wiązania, duszenia, siniaków dziąseł[\[2\]](#),
- obrażenia narządów wewnętrznych (np.: wątroby, śledziony), wylewy krwawe do siatkówki – bez złamania lub objawów stłuczenia głowy,
- mnogie złamania stwierdzone w obrazie rentgenowskim, o różnie zaawansowanym procesie gojenia, kalectwo,

Oprócz wymienionych wyżej objawów somatycznych specyficznych wyróżnia się też objawy somatyczne niespecyficzne, mianowicie: nietrzymanie kału i moczu, drżenie, wymioty, uporczywe bóle i zawroty głowy, bóle żołądka, potliwość, brak reakcji na

ból [\[3\]](#).

Konsekwencjami bezpośrednimi przemocy fizycznej są również dysfunkcje psychiczne i behawioralne, jak: brak lub zachwianie potrzeby bezpieczeństwa, brak przynależności uczuciowej do osób najbliższych, obniżona samoocena, brak akceptacji siebie, poczucie bezsensu, trudności w nawiązywaniu kontaktów z otoczeniem, poczucie krzywdy i winy, depresja, egocentryzm, teki, koszmary nocne, bierność, zaburzenia pamięci i koncentracji uwagi, zaburzenia zachowania związane z trudnością kontrolowania emocji i rozpoznawania sytuacji społecznych: lękliwość w stosunku do dorosłych, obojętność na płacz innych dzieci, brak poczucia realności ? ucieczki w świat fantazji, zachowanie agresywne lub autodestrukcyjne [\[4\]](#).

W przypadku przemocy emocjonalnej również mamy do czynienia z następstwami somatycznymi, jak: biegunka, wymioty, uporczywe bóle i zawroty głowy, zaburzenia w oddawaniu moczu i kału, bóle żołądka. Konsekwencją doświadczonej przemocy emocjonalnej są również: zaburzenia poznawcze, emocjonalne i behawioralne, jak: trudności w kontrolowaniu emocji, zaburzenia koncentracji uwagi, obniżona samoocena, nieakceptowanie siebie, poczucie bezsensu, nieufność, lęki, fobie, zaburzenia snu, poczucie winy i krzywdy, stany depresyjne, nerwice, zachowania agresywne i autodestrukcyjne (myśli samobójcze, samobójstwa), ucieczki z domu, problemy w szkole, uzależnienie od narkotyków, alkoholu [\[5\]](#).

Zaniedbywanie dzieci przez opiekunów może powodować następujące konsekwencje somatyczne: nieadekwatne do wieku dziecka waga i wzrost, opóźnienie rozwoju fizycznego, psychomotorycznego, pasożyty skóry itp. Następstwa poznawcze, emocjonalne i behawioralne sprowadzają się do poczucia krzywdy, wstydu, obniżonej samooceny, trudności w nawiązywaniu kontaktów z otoczeniem, niewykształcenia nawyków czystości.

W przypadku molestowania seksualnego badacze problemu: Glaser i Frosh, Lew-Starowicz, wskazują na następujące bezpośrednie

konsekwencje somatyczne: urazy zewnętrznych narządów płciowych, urazy około odbytnicze, przerwanie błony dziewiczej, infekcje dróg moczowo-płciowych, infekcje jamy ustnej, choroby przenoszone drogą płciową. Wyróżniają również następstwa o charakterze poznawczym, emocjonalnym, behawioralnym i seksualnym, takie jak: erotyzacja dziecka, prowokacyjne zachowania seksualne, zachowania masturbacyjne, zachowania seksualne wobec rówieśników, zaburzenia snu, lęki nocne, izolowanie się, zachowania agresywne, nadpobudliwość ruchowa, niska samoocena, poczucie winy, krzywdy, nerwice, przygnębienie, uzależnienie od narkotyków, alkoholu, lęki wobec rodzica danej płci, poczucie naznaczenia[6].

Przedstawione bezpośrednie następstwa poszczególnych form przemocy są jednocześnie objawami zespołu dziecka krzywdzonego.

Przemoc wobec dzieci ma swoje konsekwencje w życiu człowieka dorosłego. Cechą charakterystyczną osób maltretowanych emocjonalnie w dzieciństwie są często negatywne oczekiwania w stosunku do innych oraz nieufność przeniesione z doświadczeń wczesnodziecięcych, jak również ucieczka od bolesnej przeszłości w świat narkomanii, alkoholizmu, a nawet przestępczości. Autorka „Toksycznych rodziców”[7] tłumaczy je mechanizmem samospełniającego się proroctwa, które w dzieciństwie uruchomili rodzice, stosując emocjonalną przemoc.

Wymienione odległe następstwa tego rodzaju przemocy mogą współwystępować z dalekimi skutkami innych form krzywdzenia. Jako przykład należałoby podać odległe następstwa o charakterze emocjonalnym, behawioralnym, do których należą: lęki, zespoły depresyjne, psychozy, obniżona samoocena, poczucie winy, alienacje, labilność emocjonalna, zaburzenia w życiu uczuciowym, tendencje samobójcze oraz uzależnienie od alkoholu i narkotyków.

Najbardziej drastycznym skutkiem wszystkich wymienionych form zespołu dziecka krzywdzonego jest częste stosowanie przemocy

przez osoby doświadczające jej w dzieciństwie wobec własnych dzieci lub innych w życiu dorosłym.

Syntezę bezpośrednich i odległych konsekwencji różnych form przemocy przedstawiono niżej (są to jednocześnie objawy, po których można rozpoznać ofiarę przemocy).

[1] Lew-Starowicz Z., *Przemoc seksualna*, J. Santorski co, Warszawa 1992

[2] Mossakowska B., *Rola lekarza w rozwiązywaniu problemów związanych z maltretowaniem dzieci*, [w:] J. Kordacki (red.), *Rozpoznawanie zespołu dziecka maltretowanego. Pamiętnik II Ogólnopolskiego Spotkania na temat: Ochrona dzieci przed okrucieństwem*, Łódź 8-9 maja 1993

[3] Kempe C. H., Silver H.K., *Pediatrics. Współczesne leczenie I diagnozowanie*, PZWL, Warszawa 1977

[4] Jundziłł I., *Dziecko – ofiara przemocy*, WsiP, Warszawa 1993

[5] Lipowska-Teutsch A., *Rodzina a przemoc*, Ośrodek Pomocy i Interwencji Psychologicznej Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Medycznej im. M. Kopernika, Kraków 1992

[6] Lew-Starowicz Z., *Wykorzystywanie seksualne dzieci*, Łódź 1993, s. 60

[7] Forward S., *Toksyczni rodzice*, Jacek Santorski co, Agencja Wydawnicza, Warszawa 1992

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.